

УДК 342.92

ORCID id 0000-0001-5063-4018

DOI <https://doi.org/10.32703/2663-6352/2023-1-13-107-113>*Подольан Юлія Олександрівна,**кандидат юридичних наук,**доцент кафедри господарського та транспортного права**Юридичного факультету**Інституту управління та технологій**Державного університету інфраструктури та технологій,**Україна*

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ КЕРІВНИКА ПІДПРИЄМСТВА

***Анотація:** Стаття є дослідженням адміністративної відповідальності, яку несуть керівники підприємств, зокрема у контексті порушень, пов'язаних з їх діяльністю. Стаття досліджує правовий каркас адміністративної відповідальності, включаючи відповідні нормативно-правові акти, які встановлюють підстави, процедури та наслідки такої відповідальності.*

В роботі описані різні визначення адміністративної відповідальності, спираючись на роботи різних авторів.

Описана та проаналізована роль адміністративної відповідальності для керівника підприємства, а саме: забезпечення додержання законності, захист інтересів держави та суспільства, перешкода недобросовісним діям, формування етичних стандартів.

Дослідження також розглядає наслідки адміністративних порушень для керівників підприємств, такі як штрафи, конфіскація майна, адміністративні санкції тощо. В статті проводиться оцінка ефективності заходів адміністративної відповідальності та розглядаються можливі шляхи поліпшення механізмів контролю та запобігання порушень у сфері управління підприємствами.

Дана робота аналізує типові порушення, які можуть бути вчинені керівниками підприємств у контексті корупції, такі як отримання хабарів, зловживання службовим становищем, підкуп, незаконне збагачення та інші. Детально розглянутий їхній правовий статус, норми, санкції та наслідки, які можуть впливати з таких порушень.

Особлива увага приділяється порушенням, пов'язаним з корупцією, фінансовою дисципліною, дозвільними процедурами, охороною навколишнього середовища, працею та споживчою діяльністю. Стаття аналізує відповідні статті Кодексу України про адміністративні правопорушення, які стосуються цих видів порушень керівниками підприємств.

В науковій роботі описані основні статті Кодексу України про адміністративні правопорушення такі, як «порушення вимог фінансового контролю», «невжиття заходів щодо протидії корупції», «порушення законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля».

Ця стаття може бути корисною для юристів, дослідників, законодавців та всіх зацікавлених у розумінні адміністративної відповідальності керівників підприємств та її ролі у забезпеченні дотримання правил і норм у сфері управління.

Ключові слова: адміністративні правопорушення, керівник підприємства, кодекс України про адміністративні правопорушення, корупція, наслідки порушень, правовий регулятор.

Annotation. *This article examines the administrative liability of enterprise managers, particularly in relation to offenses associated with their activities. The study explores the legal framework of administrative liability, including relevant regulatory acts that establish the grounds, procedures, and consequences of such liability.*

Various definitions of administrative liability are described and analyzed, drawing on the works of different authors. The article discusses and analyzes the role of administrative liability for enterprise managers, including ensuring compliance with legality, protecting the interests of the state and society, preventing dishonest actions, and shaping ethical standards.

The study also considers the consequences of administrative offenses for enterprise managers, such as fines, confiscation of property, and administrative sanctions. An assessment of the effectiveness of measures related to administrative liability is provided, along with possible ways to improve control mechanisms and prevent violations in the field of enterprise management.

The paper examines typical offenses that can be committed by enterprise managers in the context of corruption, such as bribery, abuse of office, bribery, illegal enrichment, and others. Their legal status, norms, sanctions, and potential consequences resulting from such offenses are thoroughly examined.

Special attention is given to offenses related to corruption, financial discipline, permitting procedures, environmental protection, labor, and consumer activities. The article analyzes relevant articles of the Code of Ukraine on Administrative Offenses that pertain to these types of offenses committed by enterprise managers.

The paper describes key articles of the Code of Ukraine on Administrative Offenses, such as "violation of financial control requirements," "failure to take measures to counteract corruption," and "violation of legislation in the field of environmental impact assessment."

This article can be useful for lawyers, researchers, legislators, and anyone interested in understanding the administrative liability of enterprise managers and its role in ensuring compliance with rules and norms in the field of management.

Keywords: *administrative offenses, enterprise manager, Code of Ukraine on Administrative Offenses, corruption, consequences of offenses, legal regulations.*

Актуальність проблеми дослідження. Адміністративна відповідальність відіграє важливу роль на адміністративно-правовому просторі і має своє визначене місце в системі адміністративного права.

Роль і місце адміністративної відповідальності на адміністративно-правовому просторі визначаються тим, що адміністративна відповідальність є важливою складовою адміністративного права, разом з відносинами публічного управління, адміністративних послуг і адміністративного судочинства. Особливість адміністративної відповідальності полягає в тому, що вона має прагматичну спрямованість і пов'язана з практичними аспектами Кодексу України про адміністративні правопорушення.

У юридичній літературі можна зустріти різні визначення адміністративної відповідальності:

- а) Адміністративна відповідальність - це застосування примусових заходів до особи, яка порушила адміністративні правила (Л. В. Коваль, Ю. П. Битяк, В. В. Зуй та інші).
- б) Адміністративна відповідальність - це встановлення обмежень щодо майнових і особистих інтересів особи, яка вчинила адміністративне правопорушення (Є. В. Додін та інші).
- в) Адміністративна відповідальність - це система правовідносин, що виникають внаслідок застосування адміністративних санкцій до суб'єкта, який порушив адміністративне законодавство (І. П. Голосніченко та інші). Отже, різні автори підходять до визначення адміністративної відповідальності з різних точок зору, але в цілому це відноситься до застосування примусових заходів, обмежень і санкцій у відношенні осіб, які порушують адміністративні норми [1].

Виходячи з викладеного, адміністративна відповідальність - це передбачене законодавством, примусове, з додержанням встановленої процедури, застосування правомочним суб'єктом до осіб, які вчинили адміністративні проступки заходів впливу, реалізація яких юридично визнана.

Не існує єдиного нормативного акту, який би вмщував всі юридичні норми, що утворюють підстави адміністративної відповідальності, або хоча б подавав їх повний перелік. Ці підстави визначаються вимогами різних нормативно-правових актів, таких як кодекси, закони, положення, правила та інші акти. У Кодексі України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X є деякі загальні вказівки щодо системи цих підстав. Зокрема, стаття 2 Кодексу визначає, що законодавство України про адміністративні правопорушення складають сам Кодекс та інші закони про адміністративні правопорушення. Ці інші закони, які не увійшли до Кодексу, застосовуються безпосередньо, і на них поширюються положення Кодексу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом останніх кількох років, тема адміністративної відповідальності керівників отримала значну увагу у дослідженнях і публікаціях, особливо в контексті боротьби з корупцією та підвищення ефективності управління. Дослідження фокусувалися на аналізі нормативно-правових актів, які встановлюють підстави, процедури та наслідки адміністративної відповідальності для керівників. Особлива увага приділялася Кодексу України про адміністративні правопорушення та його практичній реалізації.

Велику увагу зосереджували на аналізі адміністративних порушень, пов'язаних з корупцією, в особливості в контексті діяльності керівників підприємств. Дослідження спрямовувалися на виявлення

причин, умов та механізмів виникнення корупційних порушень, а також на розробку ефективних стратегій і заходів для їх запобігання та протидії.

Дослідження також зосереджувались на аналізі адміністративних порушень, пов'язаних з безпекою та охороною. Особлива увага була приділена додержанню норм технічної безпеки, екологічних вимог та заходів з охорони праці.

Деякі роботи спрямовувались на оцінку ефективності заходів адміністративної відповідальності для керівників. Аналізувалися результати застосування санкцій, їх вплив на зменшення порушень та відповідальність керівників у забезпеченні дотримання правил та норм.

Питання притягнення до адміністративної відповідальності висвітлені в працях таких учених, як В. Б. Авер'янов, Г. М. Агєєва, Д. М. Бахрах, А. С. Васильєв, Н.О. Армаш, І. П. Голосніченко, А. В. Дашкевич, О. Ю. Дрозд, А. П. Ключниченко, В. К. Колпаков, Т. О. Коломоєць, Р. С. Мельник, Д. В. Мандичев, О. І. Остапенко, Є. Ю. Соболев, Ю. О. Тихомиров, Є. М. Щербина, О. М. Якуба та ін[2, с. 103].

Усі ці дослідження та публікації сприяють покращенню розуміння ролі адміністративної відповідальності для керівників, і вони служать основою для розвитку ефективних механізмів контролю та заохочення додержання правил і норм у сфері управління підприємствами.

Мета дослідження – проаналізувати основні сфери адміністративних порушень керівниками підприємств та можливих наслідків за такі протиправні дії.

Об'єкт дослідження – види правової відповідальності керівника підприємства.

Предмет дослідження – адміністративна відповідальність керівника підприємства.

Виклад основного матеріалу. Згідно з чинним законодавством України, керівник підприємства будь-якої форми власності несе відповідальність у трьох основних сферах: адміністративній, кримінальній та матеріальній (цивільно-правовій).

Адміністративна відповідальність керівника підприємства означає юридичну відповідальність, яка виникає перед органами державної влади або іншими компетентними органами відповідно до адміністративного законодавства. Це поняття відноситься до порушень адміністративних норм і правил, пов'язаних з діяльністю підприємства та його керуванням [3].

Детальніше розглянемо **поняття адміністративної відповідальності керівника підприємства**. Адміністративна відповідальність керівника підприємства виникає у разі порушення норм, встановлених адміністративним законодавством. Це можуть бути порушення у сфері оподаткування, праці, торгівлі, охорони навколишнього середовища та інших сферах, що регулюються адміністративними правилами. Адміністративна відповідальність стосується особи, яка займає посаду керівника підприємства. Це може бути директор, голова правління, керівник підприємства або інша особа, відповідальна за прийняття стратегічних рішень і управління діяльністю підприємства. Адміністративна відповідальність керівника підприємства виникає у разі невиконання або

неналежного виконання обов'язків, які покладені на нього законодавством або установчими документами підприємства.

У контексті керівника підприємства адміністративна відповідальність відіграє важливу роль. Керівник, як особа, що має великий вплив і відповідальність за діяльність підприємства, має обов'язок дотримуватися вимог законодавства і нормативних актів. Його адміністративна відповідальність виникає у разі порушення цих вимог.

Роль адміністративної відповідальності для керівника підприємства включає наступні аспекти: забезпечення додержання законності, захист інтересів держави та суспільства, перешкода недобросовісним діям, формування етичних стандартів [4].

Керівник підприємства може нести адміністративну відповідальність за різні види адміністративних порушень. Основні категорії адміністративних порушень, за які керівник підприємства може бути притягнутий до відповідальності описані в Кодексі України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X і охоплюють:

1) Порушення у сфері підприємництва, яке включає невиконання вимог законодавства про підприємництво, ухилення від сплати податків, порушення правил ліцензування та інші порушення, пов'язані з підприємницькою діяльністю (ст. 164КУпАП);

2) Порушення у сфері дозвільних процедур та ліцензування, тобто здійснення діяльності без необхідних дозволів та ліцензій, порушення умов діючих дозволів та ліцензій, використання підроблених або недійсних документів (ст.ст. 166¹⁰-166¹² КУпАП).

3) Порушення фінансової дисципліни, що виявляється в ухилянні від сплати податків та обов'язкових платежів, фальсифікації фінансової звітності, використанні фіктивних схем для ухилення від фінансових зобов'язань (ст.ст.155¹, 163¹-163², 163¹⁶, 164¹-164² КУпАП).

4) Порушення у сфері праці може включати порушення прав працівників, недотримання вимог щодо охорони праці, неправильне оформлення документації про працю та інші порушення, пов'язані з управлінням персоналом зобов'язань (ст.ст.165³-165⁴ КУпАП).

5) Порушення у сфері охорони навколишнього середовища, як то включає невиконання вимог щодо охорони навколишнього середовища, забруднення довкілля, недотримання екологічних норм та інші порушення, пов'язані з впливом діяльності підприємства на природне середовище(ст.ст.77-79, 82КУпАП).

Адміністративні правопорушення керівника, пов'язані з корупцією, є серйозним порушенням і мають значні наслідки. Адміністративні правопорушення керівника, пов'язані з корупцією, регулюються різними нормативно-правовими актами, які встановлюють правила, процедури та санкції щодо боротьби з корупційними порушеннями.

До таких дій відноситься прийняття неправомірних подарунків або надання неправомірних пільг, включаючи отримання хабарів, вигід або послуг, які мають неправомірний вплив на виконання його службових обов'язків. Також зловживання службовим становищем, коли керівник використовує

службові ресурси або повноваження для особистої користі або для надання неправомірних переваг іншим особам або підприємствам. Крім того до такого роду адміністративних правопорушень відноситься і фальшиве представлення документів або інформації, тобто надання неправдивих звітів, документів про фінансовий стан, кваліфікації або досвіду. Неправомірні угоди та домовленості також є адміністративним порушенням, за якого керівник укладає договори з підрядниками або постачальниками за завищеними цінами або неконкурентними умовами з метою отримання вигоди [5].

У Кодексі України про адміністративні правопорушення (КУАП) містяться статті, які стосуються адміністративних правопорушень у сфері корупції. Деякі з них включають:

- Стаття 172-4. Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності
- Стаття 172-5. Порушення встановлених законом обмежень щодо одержання подарунків
- Стаття 172-6. Порушення вимог фінансового контролю
- Стаття 172-7. Порушення вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів
- Стаття 172-8. Незаконне використання інформації, що стала відома особі у зв'язку з виконанням службових або інших визначених законом повноважень
- Стаття 172-9. Невжиття заходів щодо протидії корупції
- Стаття 172-9-2. Порушення законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля

Наслідки для керівників, які порушують адміністративне право, пов'язане з корупцією, можуть включати штрафи, конфіскацію майна, позбавлення права займати керівні посади, судові розгляди, адміністративні санкції, які можуть включати обмеження управління певними діяльностями або заборону на участь у державних закупівлях, а також втрату репутації та негативний вплив на бізнесову діяльність [6].

Наслідки порушень адміністративного права, за які керівники підприємств можуть нести відповідальність, варіюються в залежності від конкретного порушення та законодавства країни. Однак, деякі з типових наслідків включають: штрафи, коли керівник може бути позбавлений певної суми грошей;

конфіскація майна, яке було отримано через неправомірні дії, адміністративні санкції, коли керівнику забороняється займати певні посади або здійснювати певну діяльність, відсторонення від роботи, тимчасова заборона на здійснення певних дій, зупинення діяльності підприємства тощо; ліквідація підприємства, якщо порушення адміністративного права супроводжуються загрозою громадському здоров'ю, безпеці чи іншим негативним наслідкам [7, 8].

Висновки. Адміністративна відповідальність керівників відіграє важливу роль у забезпеченні додержання законодавства та ефективного функціонування підприємств і організацій.

В цілому, адміністративна відповідальність керівників є важливим інструментом для забезпечення додержання законодавства, попередження порушень і захисту інтересів суспільства. Вона виконує роль стримування, спонукаючи керівників діяти відповідно до встановлених норм і вимог, що сприяє створенню справедливого та етичного бізнес-середовища.

Література:

1. Битяк Ю. П. Адміністративне право України: підручник. Харків : Право, 2020. 392 с.
2. Колеснікова М., Калініченко Л. Теоретико-правові засади адміністративної відповідальності. Адміністративне право і процес. №1. 2019. С. 102-107.
3. Битяк Ю. П. та ін. Адміністративне право: навч. посіб. для здобувачів вищ. Освіти. Вид.6-те, допов. та перероб. Харків : Право, 2021. 196 с.
4. Коломоєць Т. О. Адміністративна відповідальність : навч. посіб. Київ : Істина, 2011. 177 с.
5. Шаркова В. В. Адміністративна відповідальність за порушення у сфері державних закупівель. автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук : 12.00.07 Київ, 2021.
6. Банчукта О. А. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції». Київ : Ваіте, 2018. С. 167-228.
7. Олексенко Т. М. Правосуб'єктність громадян в адміністративному праві: теоретико-методологічний аспект. Право і державне управління 2015. № 1 (18). С.13-18.
8. Колпаковта В. К. Курс адміністративного права України: підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2012. 808